11/04/2019

Ερημώνει η βυζαντινή καστροπολιτεία του Ν. Φωκά στην Κρήτη

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

Ο Νικηφόρος Β΄ Φωκάς ήταν Βυζαντινός αυτοκράτορας από το 963 έως το 969 μ.Χ. Τα λαμπρά στρατιωτικά κατορθώματά του συνέβαλαν στην αναζωπύρωση της Βυζαντινής αυτοκρατορίας κατά τη διάρκεια του 10ου αιώνα.

Μόλις 19,4 χιλιόμετρα νότια του Ηράκλειου είναι χτισμένη μια μικρή κωμόπολη, ο Προφήτης Ηλίας – τα σπίτια του οικισμού κτιστήκαν στους βορειοδυτικούς πρόποδες του υψώματος της Ρόκκας.

Εκεί σ’ αυτό το ύψωμα και μακριά από τη θάλασσα, για οχυρωματικούς λόγους, οι Βυζαντινοί και ο Νικηφόρος Β΄ Φωκάς επέλεξαν να φτιάξουν τη νέα «πρωτεύουσα» της Κρήτης.

Κάστρο Τεμένους: Νέα επιβλητική καστροπολιτεία κοντά στην αρχαία Λύκαστος

Οι Άραβες κατείχαν την Κρήτη για 135 χρόνια, μετά την ανακατάληψη του νησιού από τους Βυζαντινούς, το 961 μ.Χ., οι Βυζαντινοί ξεκινούν να κατασκευάζουν οχυρώσεις για το Τέμενος την νέα «πρωτεύουσα» του νησιού.

Τότε, μια επιβλητική κάστρο – πολιτεία άρχισε να υψώνεται. Πύργοι, τείχη, οχυρές επάλξεις, προστατεύουν τον οικισμό, τα μαγαζιά και τα σπίτια των κατοίκων της «Νέας Πρωτεύουσας της Κρήτης».

Κοντά στα ερείπια της αρχαίας πόλης Λύκαστος, της Ομηρικής Εκατόμπολης, ο Νικηφόρος Φωκάς οικοδόμησε το φρούριο «Τέμενος».

Το σημείο πράγματι ήταν ιδανικό για την κατασκευή απόρθητου κάστρου, καθώς δέσποζε σε όλη τη γύρω περιοχή. Επίσης, στο ύψωμα υπήρχε φυσική πηγή νερού, με την οποία τροφοδοτούνταν η κρήνη Φουντάνα, που βρισκόταν μέσα στο φρούριο.

Δείτε στο βίντεο για ποιο λόγο ονομάστηκε «Ματωμένο Κάστρο» από τους Τούρκους, το φρούριο του Νικηφόρου Φωκά.

Ο Προφήτης Ηλίας και το πολύπαθο φρούριο

Ο Προφήτης Ηλίας είναι ένα ιστορικό χωριό, νοτιοανατολικά του υψώνεται το επιβλητικό δίκορφο ύψωμα, η γνωστή σήμερα Ρόκκα.

Το φρούριο λοιπόν του Νικηφόρου Β΄ Φωκά κτίστηκε πάνω στο ύψωμα, αλλά η πρωτεύουσα της Κρήτης δεν παρέμεινε εκεί.

Επέστρεψε στον κατεστραμμένο Χάνδακα, καθώς το λιμάνι ήταν σημαντικότερο για τους Κρητικούς, και το εμπόριο, που ήταν η πηγή πλούτου της εποχής.

Το 1204, όταν ο Γενουάτης κόμης της Μάλτας, Ερρίκος Πεσκατόρε, κατέλαβε την Κρήτη, ίδρυσε και επισκεύασε 15 φρούρια, για να εδραιώσει την εξουσία του στο νησί. Ένα από αυτά ήταν και το Τέμενος.

Λίγο αργότερα, όταν οι Βενετοί κατέλαβαν την Κρήτη το 1209, οχύρωσαν το φρούριο με ισχυρότερο τείχος και το επισκεύασαν σύμφωνα με τις ανάγκες τις εποχής.

Πάνω στις βυζαντινές εγκαταστάσεις του κάστρου, οι βενετοί υψώνουν το Καστέλι του Τεμένους (Castello Temene), που το ονόμασαν «Rocca» (φρούριο σε βράχο). Εκείνη την εποχή το χωρίο οικοδομείται στους πρόποδες έξω από το φρούριο και αποτελεί τον «βούργο», δηλαδή τον οικισμό του Καστελίου.

Το «Ματωμένο κάστρο» και ο προδότης του Χάνδακα

Μετά την Οθωμανική κατάκτηση της Κρήτης, το φρούριο αποκτά την ονομασία Κανλί Καστέλι, που σημαίνει «ματωμένο κάστρο», εξαιτίας των πολλών Τούρκων που είχαν σκοτωθεί εδώ στον Ενετοτουρκικό πόλεμο.

Ολόκληρο το κάστρο του Τεμένους, το χωριό και τα γύρω κτήματα, δόθηκαν σαν δώρο στον προδότη του Χάνδακα, τον Ανδρέα Μπαρότση, με Σουλτανικό Φιρμάνι και στη συνέχεια σε διάφορους άλλους φεουδάρχες πιστούς στην Οθωμανική Διοίκηση.

Ο Προφήτης Ηλίας σήμερα

Σήμερα ο Προφήτης Ηλίας – (μετονομάστηκε έτσι το 1955 από τον ομώνυμο βυζαντινό ναό του χωριού), έχει χάσει την παλιά αρχοντιά του.

Τα περισσότερα πέτρινα σπίτια, γκρεμίστηκαν με αποτέλεσμα το χωριό να χάσει την αρχιτεκτονική διαδρομή του στο χρόνο.

Παραμένει όμως ένα ζωντανό χωριό με κίνηση και ανάπτυξη. Οι άνθρωποι του είναι ευγενικοί και σε καλοδέχονται.

Αν χαθείς περπατώντας στα στενά δρομάκια με τα πετρόκτιστα αρχοντικά, που έχουν απομείνει όρθια, θα καταλάβεις ότι ο Προφήτης Ηλίας, ήταν ένα πλούσιο και ιστορικό χωριό.

Στην ανατολική πλευρά της Ρόκκας σήμερα σώζεται μέρος των τειχών του βυζαντινού κάστρου. Η οχύρωση του φρουρίου και η τοιχοποιία αποτελούν οικοδομήματα μοναδικά για όλη την Κρήτη σε μέγεθος και τεχνική.

Είναι θαυμαστή η εκμετάλλευση και του κάθε απόκρημνου βράχου που θα μπορούσε να αποτελέσει στήριγμα επάλξεων ή οχυρού πύργου. Στα περισσότερο βατά σημεία (βόρεια-ανατολική πλευρά) η οχύρωση είναι τριπλή και μεγαλόπρεποι πύργοι (ύψους 9 μ.), προστατεύουν κάθε πλευρά του υψώματος.

Σώζονται ερείπια των οικοδομημάτων στο εσωτερικό του φρουρίου καθώς και το υψηλότερο περιτειχισμένο τμήμα του φρουρίου η ακρόπολη. Πρόκειται για ένα από τα σημαντικότερα μνημεία οχυρωματικής τέχνης στον ελληνικό χώρο και στα Βαλκάνια.

Το Φρούριο του Νικηφόρου Β΄ Φωκά, μοναδικό σε μέγεθος και ιστορική άξια, σήμερα είναι αφημένο, ξεχασμένο και αναξιοποίητο. Οι Βυζαντινές οχυρώσεις καταρρέουν και το ιστορικό κάστρο έχει μετατραπεί σε βοσκοτόπι.

neakriti.gr